

KATASTROFIN AINEKSIA Suomi, 2008

Ohjaaja: John Webster

Käsikirjoittaja: John Webster

Näyttelijät: xx

Levittäjä: Finnkino Oy

Alkuperäinen nimi: *Recipes For Disaster*

Kesto: 85 min.

Ikäraja: S

Genre: Dokumentti

Oppimateriaalin tehtävät on suunniteltu lukioon ja ammatillisiin oppilaitoksiin.

Oppimateriaalin teemoja: Dokumentti seuraa, kuinka elämäntapamuutos vaikuttaa perheen elämään, arkisiin asioihin, toimintaan ja jäsenien välisiin suhteisiin ja erityisesti perheen vanhempien parisuhteeseen.

SYNOPSIS

Ilmaston lämpenemisestä huolestunut ohjaaja John Webster vakuuttaa vaimonsa ja kaksi pientä lastaan siitä, että koko perheen on syytä ryhtyä öljydieetille luopumatta kuitenkaan keskiluokkaisesta elämäntyylistään. Katastrofin ainekset syntyvät kaikista jokapäiväisistä asioista jotka joko jätämme tekemättä tai jotka meidän on pakko tehdä. Dokumentiksi kuvatun öljyttömän vuotensa aikana Websterit huomaavat kyseenalaistavansa arvonsa ja panevansa koetukselle

tahdonvoimansa ja lopulta myös onnensa.

VINKKEJÄ ELOKUVAN KÄSITTELYYN

1. Ennen elokuvaa.

Mieti tavallista koulupäivääsi heräämisestä aina nukkumaan menoon saakka. Ota selvää, missä kaikessa jokapäiväiseen elämääsi liittyvissä toiminnoissa tai tavaroissa tarvitaan öljyä raaka-aineena. Yritä keksiä tilanteita, joissa olet kosketuksissa öljyteollisuuteen.

Muutamia esimerkkejä:

- Miten talo, jossa nuket pysyy lämpimänä?
- Kuinka lämpiää peseytymiseesi käyttämä vesi?
- Mistä päälläsi olevat vaatteet on valmistettu?
- Missä ne on valmistettu? Kuinka pitkän matkan ne ovat kulkeneet kaappiisi?
- Millä ne on kuljetettu?
- Koska ne on pesty? Mistä on saatu energiaa veden lämmittämiseen ja koneen pyörittämiseen?
- Entä aamiaisesi, mitä energiaa ja raaka-aineita on tarvittu sen valmistukseen ja kuljetukseen.
- Mistä tarvitsemasi astiat on valmistettu?
- Miten kuljet kouluun? Jne.

- John Webster pohtii ilmastonmuutosta huomatessaan sen vaikutuksia mökillään saaristossa. Oletko itse havainnut merkkejä ilmastonmuutoksen vaikutuksista lähiympäristössäsi? Entä millaisia ilmastonmuutokseen liittyviä uutisia olet kuullut maailmalta?

<http://www.ilmasto.org/ilmastonmuutos/seuraukset/suomessa.html>
www.fmi.fi/tutkimus, www.ymparisto.fi ja
www.mmm.fi/fi/index/etusivu/ymparisto/ilmastopolitiikka/ilmastomuutos.html

- John Webster laskee elokuvassa käyttämänsä öljyn määrän.
 - Millä muilla tavoilla voidaan laskea, miten yksilö rasittaa ympäristöään?

http://www.kepa.fi/kumppani/arkisto/2001_6/2084

<http://www.kepa.fi/kumppani/2083/>

Mikä Kepa?

Kehitysyhteistyön palvelukeskus Kepa on järjestöjen yhteistyö-, vaikuttamis- ja palvelujärjestö. Kepan yli 270 jäsentä seuraavat kehityspolitiikkaa tai tekevät kehitysyhteistyötä.

- Kepa on Suomen johtava kehityspolitiikan järjestöasiantuntija. Sen toiminnan tavoitteena on vaikuttaa köyhyyttä synnyttäviin ja ylläpitäviin eli köyhdyttäviin rakenteisiin kuten epäoikeudenmukaiseen kauppapolitiikkaan.
- Kepa neuvoo ja kouluttaa järjestöjä Suomessa ja niiden paikallisia yhteistyökumppaneita maatoimistoissaan

4. Ekologinen jalanjälki

- Mitä tarkoitetaan ekologisella jalanjäljellä?

b. Laske oma ekologinen jalanjälkesi esim. osoitteessa:

<http://www2.turkuamk.fi/keke/ekofeet2/index.php?page=laskuri>

Kuinka elämäntapasi kuormittaa ympäristöä? Kaikki päivittäiset toimintamme vaikuttavat ympäristöömme.

Ekologinen jalanjälki on mittari, jolla voidaan tarkastella oman elämäntavan ja valintojen yhteyttä maapallomme hyvinvointiin.

Se kertoo, kuinka paljon maata tarvitaan elintasomme ja elintapamme ylläpitämiseen.

- Kuinka paljon maata tarvitaan tuottamaan käyttämämme ravinto, energia, ja materiaalit.

- Kuinka paljon maata tarvitaan vastaanottamaan tuottamamme jäte.

Kirjaamalla kolmen viimeisen päivän ajalta tietyt toiminnot (liikkuminen, veden kulutus, vaatetus, virkistys, ravinto, jätteet ja elintila) voit laskea oman ekologisen jalanjälkesi. Se ilmoittaa kuinka monta hehtaaria maa-alaa Sinun toimintasi vaatii. Laskurin pohjana on käytetty Tim Turnerin laskuria (Tim Turner Green Teacher June-September 1996, pp. 30-31, #48).

c. Vertaile länsimaalaisen ihmisen ja kehitysmaan asukkaan aiheuttamaa kuormitusta ympäristölle.

d. Mieti, mitä seurauksia ilmastonmuutoksen kannalta on elintason nousulla väkimääriltään maailman suurimmissa valtioissa? Mitä esimerkiksi tapahtuisi jos jokaisella kiinalaisella olisi oma auto?

5. Mitä voisit itse tehdä vähentääksesi öljynkulutustasi? Mitä John Websterin käyttämiä keinoja öljynkulutuksen vähentämiseksi olisit valmis toteuttamaan omassa elämässäsi? Entä mihin et ryhtyisi? Perustelee.

http://www.wwf.fi/tue_toimi/osallistu_toimintaan/ekovinkit/
<http://www.ilmasto.org>
<http://www.motiva.fi/>

Motiva lyhyesti
Motiva Oy tuottaa asiantuntijapalveluita energian ja materiaalien käytön tehostamiseksi ja uusiutuvan energian käytön lisäämiseksi. Yhtiön palveluja hyödyntävät julkinen hallinto, yritykset ja yhteisöt sekä kuluttajat.

6. Onko mahdollista selvittää kuinka paljon öljynkulutus vähenisi Suomessa, jos kaikki suomalaiset pystyisivät vähentämään kulutustaan yhtä paljon kuin Websterin perhe (52%)?

<http://www.oil-gas.fi/index.php?m=4&id=203> (Öljy- ja Kaasualan Keskusliiton kotisivut)

7. Kuinka öljydieetti vaikutti mielestäsi Websterin perheen elämään? Listaa positiivisia ja negatiivisia vaikutuksia. Mieti perheen valtasuhteita.

8. Johnin vaimo huomaa, että vaikka esim. liikkuminen paikasta toiseen kestää öljydieetin aikana monta kertaa kauemmin kuin ennen tuntuu silti, että aikaa on siitä huolimatta käytössä enemmän kuin aiemmin. On aikaa keskustella, mietiskellä ja olla vaan. Pohdi sitä paradoksia, että liikkumisen ja viestinnän muuttuessa yhä nopeammaksi kiire vain lisääntyy maailmassa.

9. Tutustu biodieselin valmistukseen ja käyttöön ja sen Suomessa saamaan kritiikkiin.

<http://fi.wikipedia.org/wiki/Biodiesel>
<http://www.greenpeace.org/finland/fi/kampanjat/metsa/biopolttoaineet-ei-sademetsaeae/nesteen-biodiesel>

Tietoa ilmastonmuutoksesta:

Toiviainen, Pasi: Ilmastonmuutos. Nyt.. , 2007

Flannery, Tim: Ilmaston muuttajat, 2006
The weather makers : the history and future impact of climate change

<http://www.ilmastonmuutos.info>
www.ymparisto.fi

10. Ympäristöfilosofia

Ihminen on sosiaalinen olento, jonka valinnat eivät perustu välttämättä tieteellisiin faktoihin. Luettelossa on myös taustakirjallisuutta esim. ympäristöfilosofisista tai -eettisistä teoksista.. Oman käyttäytymisen muuttaminen ei ole pelkästään tekoja vaan myös ajatuksia.

a. Jakakaa luokka kahtia, toiset perustelevat Johnin perheen oikeaa valintaa ryhtyä öljydieetille ja toiset taas miksi näin radikaali muutos ei tule ikinä onnistumaan.

Miten kulutustottumuksiin vaikutetaan?
Asennemuutos?
Kasvatus?
Media?

* Hakala, Vlimäki. 2003. Ympäristön tila ja suojele Suomessa.
Gaudeamus. - tästä kirjasta saa myös tutkittua taustatietoa ja faktaa erilaisista ilmastonmuutosta ohjaavista prosesseista.
* Syyskuussa 2008 ilmestynyt Ympäristö atlas - Nykytila ja tulevaisuus (Le Monde diplomatique) jaettiin Suomen kaikille abeille ja se on tiivis monipuolinen paketti juuri kyseisen aiheen käsittelyyn.
Linkolan ajamana /
Helsinki : Like : Into, 2008 (Keuruu : Otavan Kirjapaino) Ympäristöfilosofia : kirjoituksia ympäristönsuojelun eettisistä perusteista /
[Helsinki] : Gaudeamus, 1997
Ympäristöfilosofian historia : määrittämyytistä Marxiin / Väyrynen, Kari
Tampere : Eurooppalaisen filosofian seura, 2006 (Juvenes Print) Arvot, ympäristö ja teknologia : yhteiskunnallisten toimien uudet oikeutukset /
Helsinki : Yliopistopaino, 2002...
Ja uusimpia:
Anttila, Katja. Pysäytä ilmastonmuutos. Suomalaisen arjen valintoja.
EDITA
Lunkka, Juha-Pekka. Maapallon ilmastohistoria. Kasvihuoneesta jääkausiin. Gaudeamus.

Mitä sinä voit tehdä

Ilmasto muuttuu, koska me muutamme sitä. Omat arkipäiväiset valintamme vaikuttavat siihen, kuinka paljon ilmasto muuttuu. Keskivertosuomalainen tuottaa vuodessa noin 11 tonnia hiilidioksidia. Se on melkein kolme kertaa niin paljon kuin maailmassa keskimäärin.

Ilmastonmuutos on vakavin ihmiskunnan koskaan kohtaama ympäristöongelma. Syytä toivottomuuteen ei kuitenkaan ole. Jokainen meistä voi osaltaan torjua ilmastonmuutosta!

10 ilmaston ystävän valintaa

1) Mukavasti raiteilla!

[Lentomatkailu](#) on merkittävimpiä ilmastonmuutoksen aiheuttajia. Lentämisen ilmastopäästöt ovat yli viisinkertaiset junalla matkustamiseen verrattuna. Vaihda kotimaan matkoilla lentokoneen kyyti junareissuun ja valitse sellaisia lomakohteita, joihin pääset helposti junalla.

2) Vaihda lihasvoimaan!

Pyöräily ja kävely ovat halpoja, terveellisiä ja ilmastomyönteisiä liikkeitä. Liikenteen osuus hiilidioksidipäästöistä on Suomessa noin viidennes. Puolet automatkoista on alle kuusi kilometriä ja neljännes peräti alle kolme kilometriä. Monet näistä matkoista olisi helppo taittaa pyörällä tai kävellen.

3) Jätteet kiertoon!

Väärään paikkaan joutunut eloperäinen jäte vauhdittaa ilmastonmuutosta reippaasti. Suomessa noin puolet metaanipäästöistä syntyy biojätteen hajotessa kaatopaikoilla. Pistä maatuva jäte kompostiin ja kierrätä muutkin jätteesi.

4) Suosi kasvis- ja lähiruokaa!

Ruoan kuljettamiseen ympäri maapalloa kuluu paljon energiaa. Esimerkiksi

vihannesten kuljetus rekoilla tuhansien kilometrien päästä voi vaatia jopa suuremman energiamäärän joka kuluu samojen vihannesten kasvattamiseen Suomessa avomaalla. [Lihan tuottaminen](#) kuluttaa suhteessa kasviksiin paljon energiaa. Karjataloudesta syntyy runsaasti voimakkaiden kasvihuonekaasujen kuten metaanin ja typpioksidien päästöjä. Valitse mahdollisimman lähellä tuotettua, kasvispainotteista ruokaa.

5) Poimi ostokassiin luomua!

Luonnonmukainen viljely kuluttaa tavanomaista tuotantoa vähemmän energiaa. Esimerkiksi kotimaisen luomuruiskilon tuottamiseen tarvitaan vain noin puolet kotimaisen tehotuotetun ruiskilon vaatimasta energiamäärästä. Suosi ruokaostoksilla luomutuotteita.

6) Vaihda virtaa!

Suomen ilmastopäästöistä 2/3 tulee energiantuotannosta. Voit valita fossiilisilla polttoaineilla tuotetun "mustan" ja uusiutuvilla energialähteillä tuotetun vihreän sähkön välillä. Keskimäärin vihreä sähkö maksaa kerrostaloasunnossa alle euron kuukaudessa tavallista sähköä enemmän. [Vaihda virtaa](#) ja äänestä sähkölaskullasi uusiutuvien puolesta.

7) Älä lämmitä turhaan!

Suomessa noin viidennes energiasta kuluu lämmitykseen. Laskemalla huonelämpötilaa yhdellä asteella vähennät lämmityksen energiankulutusta 5 %. Terveellisenä huonelämpötilana pidetään 20-22°C:ta. Jos käytät sähkölämmitystä, valitse vihreää sähköä. Jos asut öljylämmitteisessä talossa, säästät rahaa ja ilmastoja siirtymällä pellettilämmitykseen tai maalämpöön.

8) Säästä sähköä!

Jos suomalaiskodit vaihtaisivat energiansäästölamppuihin, sähköä säästyisi

yli 900 gigawattituntia vuodessa. Se vastaa Loviisan toisen ydinreaktorin neljännesvuoden tuotantoa. Viiden 60 watin hehkulampun korvaaminen 11 watin energiansäästölamppuilla säästää vuodessa lähes 20 euroa ja 35 kiloa hiilidioksidipäästöjä. Vaihda energiaa säästäviin lamppeihin äläkä polta niitäkään turhaan.

9) Älä polta maailman metsiä!

Tupakan kuivaaminen vaatii paljon energiaa, joka tuotetaan kehitysmaissa yleensä polttamalla puuta. Tupakantuotannon takia hävitetään maailmassa vuosittain 200 000 hehtaaria eli noin Helsingin kaupungin alueen verran metsää. Säästä puita ja muita lopettamalla tupakointi.

10) Valjasta oma energiasi!

Monet yhteiskunnalliset parannukset viisipäiväisestä työviikosta naisten äänioikeuteen ovat kansalaisten aktiivisen toiminnan ansiota. Ilmastonmuutos on aikamme vakavimpia haasteita. Lähde sinäkin mukaan kansalaistoimintaan ilmaston puolesta!

[Ilmaston ystävän muistilista \(PDF\)](#)

Oppimateriaalin on laatinut biologian- ja maantieteen opettaja Mirka Kämäri.

Oppimateriaalin on tuottanut
Anna-Liisa Puura-Castrén
Koulukinosta.

Ilmaston parissa toimivia ympäristöjärjestöjä

[Dodo](#)

[Greenpeace](#)

[Luonto-Liitto](#)

[Maan ystävät](#)

[Natur och Miljö](#)

[Suomen luonnonsuojeluliitto](#)

[WWF](#)

http://www.ilmasto.org/lisatietoa/mita_sina_voit_tehda.html#jarjestot

Kiitos erityissuunnittelija Merike Keslerille!